

„A magyarországi németek élete Bonyhádon és környékén”

15 éves a Bonnharder Nachrichten

Az első szám 2007 májusában hagyta el a nyomdát. Azóta is évi három alkalommal jelenik meg, kiadója a Bonyhádi Német Önkormányzat. Felelős kiadója Köhlerné Koch Ilona elnök, aki a szervezésben, koordinálásban is lényeges szerepet vállal. Főszerkesztője, lektora, újságírója Lohm Zsuzsanna, állandó fordítója a kezdet kezdetén a Németországban élő, de bonyhádi születésű Nagel Mónika volt, aki tíz éven keresztül vállalta ezt a nehéz feladatot. Szerencsére a földrajzi távolság az internet világában nem jelentett akadályt. Napi munkája azonban ma már csak ritkán teszi lehetővé, hogy a lapunk számára fordítson. Olvasóink a kezdettől rendszeresen találkozhatnak ezzel az aláírással „Foto: Máté Réka”, vagyis állandó fotósunk is az alapító tagok közé tartozik.

Az újság terjedelme változó. Eleinte nyolc, majd hamarosan tizenkét, tizenhat, húsz, s olykor huszonnégy oldalon jelent meg, az idén pedig már mindhárom lapszám huszonnégy oldalas volt. Az újság minden olvasóhoz ingyenesen jut el, nyomtatott formában elsősorban Bonyhádon és a testvértelepüléseken, elektronikusan pedig számos más országban is.

A 2006-ban megválasztott Bonyhádi Német Önkormányzat tagjai – Köhlerné Koch Ilona, Glöckner Éva és Krähling Dániel – bemutatkozó útja a Stuttgart melletti Wernauba vezetett. Innen többek között azzal tértek haza, hogy Bonyhád első németországi testvérvárosának vezetése támogatná egy német nyelvű periodika kiadását. Amikor elnökünk megkerestett, hogy vállalnám-e az újság szerkesztését, én éppen az elektronikus sajtó területén dolgoztam. Igent mondtam, s noha hamarosan kiderült, hogy az újságkészítés merőben eltér a másorkészítéstől, mindannyian igen lelkesen vágtunk neki. Az első néhány szám úgy mond „tanulópéldány” volt. Annak ellenére, hogy egy lapszámon belül – olykor akár egy oldalon is – különböző betűmérettel jelentek meg a cikkek, a fogadtatás nagyon jó volt. A második, harmadik szám után már keresték rajtunk a kiadványt, ha egy-két hetet késett. A lap készítői a szabadidejükben dolgoztak, és dolgoznak ma is, mindenféle anyagi ellenszolgáltatás nélkül. Ennek köszönhető, hogy a Bonnharder Nachrichtent ingyen tudjuk eljuttatni az olvasókhöz.

Az évek múlásával a munkánk, az életünk és az újság is változott. A 2010. évi 3-4. számban, amikor képriportban tudósítottunk Wernau és Bonyhád testvérvárosi szerződése aláírásának huszadik évfordulójáról, megjelentek az első színes oldalak. Ekkor közzétük először jó néhány újszülött fényképét is színesben. Egyik olvasónk megkeresett bennünket, hogy szeretne hozzátartozója aranylakodalmához a lapban gratulálni. Az ötlet sikeresnek bizonyult. Mivel a legtöbb ember szeret magáról olvasni az újságban, kedveli, ha a fényképe megjelenik, egyre többen jelentkeztek. Eleinte többnyire csak házassági évfordulóval, majd jöttek a felnőtt táncsoport tagjainak esküvői fotói. Később gyermekeik születéséről is hírt adtunk az újságban. 2021-ben pl. Köhler Jánosné (sz. Mayer Erzsébet) 90. születésnapjáról küldött a család fényképet, melyen öt unokája és egyik dédunokája körében látható. Ugyanebben a számban tudósítottunk Schmidt Henrikné (sz. Dürmann Erzsébet) 95. születésnapjáról, egy évvel később pedig sajnos már a haláláról szolt a hír. (Ő volt a málenkij robot utolsó bonyhádi túlélője.) Ezek a kezdeményezések vezettek a helyi anyakönyvi hírekről szóló, ma is népszerű rovatunk születéséhez.

2011-ben egy sikeres pályázatnak köszönhetően egy éven át kedvezményesen nyomtatták a lapot, és ettől kezdődően az 1. és 2., valamint az utol-

Ebben az évben tizenöt éves lett a Bonnharder Nachrichten / Bonyhádi Hírek német nyelvű időszakos kiadvány. Egy újság életében más a helyzet a korról, mint nálunk, embereknél. Úgy gondoltuk, jó ok ez a visszatekin- tésre és egyben az ünneplésre is. **Lohm Zsuzsanna** főszerkesztő idézte fel a lap indulását és írta meg történetét a mai napig.

Máté Réka felvételei

Lohn Zsuzsanna összegzi az elmúlt 15 évet

A Tolna megyei Német Önkormányzatok vala-
mint az Országos Német Önkormányzat (LdU)
jókívánságait Krémer György tolmácsolta

Dr. Dr. Kristina Becker, Treuchtlingen város
jókívánságait hozta

Adam Bösz a baráti kör és Hochheim város
nevében gratulált a 15 éves újságnak

Köhlerné Koch Ilona megköszöni
a jókívánságokat és az ajándékokat

só két oldal is színes lett. Így minden számunkban – immár rendszeresen – az utolsó két oldalon az esküvői fotók, gyerekek és kerek születésnaposok fényképei jelennek meg. 2011-ben lépett az újság az ötödik évfolyamába. Ezt az alkalmat ragadtuk meg arra, hogy a lap készítői bemutatkozzanak olvasóinknak, illetve rövid visszatekintést is adtunk. Sajnos a kezdeti buzgalom többeknél elmúlt, ők teljesen visszavonultak, többen pedig – mint *Rónai Józsefné Kiszler Teréz*, a német kórus vezetője is, elhunytak, és már nincsenek közöttük. De azért maradt egy lelkes mag, elsősorban a két helyi általános iskola tanítói, akik szóban és képekben is tudósítanak egy-egy jelesebb eseményről (pl. a nemzetiségi hét programjairól, nyári táborokról, a hagyományos Márton-napi lampionos felvonulásról). Természetesen a Német Kultúregyesület Kórusának fellépései, a Spinnstube (a fonó) eseményei és „vidéki szereplései” sem hiányozhatnak az újságból. Olykor a fiatalokkal, vagyis a *Kränzlein Néptánc Egyesület* tagjaival, közös programokat is szerveznek. Az elmúlt időszak egyik csúcspontja volt a német önkormányzat kezdeményezésére a „Német Házban” rendezett „*Nyitott kapu délutánja*” című program. Erről a *Bonnharder Nachrichten* részletes képriportban számolt be. Öröm volt látni, milyen lelkesen tanulták a fiatal táncosok a jellegzetes német sütemény, a Schneeball/hólabda készítését. És nem csak a lányok! A környékbeli német önkormányzatok vezetői – Hidas, Kisdorog, Kismányok, Mórág, Nagymányok, Tevel és a Völgység más települései is – gyakran tudósítják olvasóinkat a rendezvényeiről. Hisz az újság alcíme is így hangzik: „A magyarországi németek élete Bonyhádon és környékén”.

Nagy büszkeségünk a 2022-es különkiadás, mely az elhurcoltak és elűzöttek napjára (január 19.) készült. 2021-ben az elűzetés 75. és az elhurcolás 76. évfordulójának országos szintű megemlékezését Bonyhádra tervezték, de a covid-járvány miatt el kellett halasztani. Így 2022. január 19-én került sor az ünnepségre, politikusok, egyházi vezetők és a Német Nagykövetség képviselőinek részvételével. A különkiadásban megjelent a kaposszekcsői születésű drezdai professzor, Heinrich *Oppermann* tanulmánya a kitelepítésről. Itt kerültek először nyomtatásba (számos régi családi fényképpel illusztrálva) Anna *Herzog Frank* személyes emlékei is, akit kislánykorában öccsével és nagymamájával telepítettek ki Németországba. *Krähling* Dániel, nyugdíjas evangélikus lelkész a bonyhádi németiség rövid történetét tette közzé, *dr. Bechtel* Helmut Herman pedig a magyarországi német irodalom elűzetéssel és elhurcolással foglalkozó műveit foglalta össze. Említésre került az 1945-ös lengyeli internálótábor is, valamint megjelent két irodalmi alkotás: Tamás *Geisz* tollából a *Wurzeln* (Gyökerek) és Christina *Arnoldtól* az *Am Bahnhof* (A pályaudvaron) című elbeszélés. Fontos esemény volt, amikor a Bonyhádi Német Önkormányzat pályázatot írt ki, melyben fiatalokat szólított meg, hogy beszélgessenek el a szovjet kényszermunkából hazatért idősebbekkel és ezeket foglalják írásba. Egy másik pályázati téma pedig a kitelepítés személyes emlékeinek megfogalmazása volt. Mindkét témában jelentek meg újságunkban részletek a beküldött dolgozatokból.

Időközönként jelentkezünk gyereksarokkal a lapban, ezzel szeretnénk elérni, hogy az iskolások is olvasóink legyenek. Közlünk egy-egy jellegzetes német ételreceptet, ha lehet fényképpel. 2009-től minden januári szám mellékletként megjelenik az adott év falinaptára, amelyen jelezzük az ünnepnapokat, jelentősebb fesztiválokat, rendezvényeket. Ez is igen népszerű az olvasók körében.

Az *Internationale Medienhilfe* (nemzetközi médiatámogató szolgálat) összegyűjtötte a világszerte megjelenő németnyelvű sajtótermékeket, és ezek legfontosabb adatait kézikönyvben is kiadta. A kötetbe bekerült lapunk is, és 2013-tól tagja ennek a nemzetközi szervezetnek.

Újságunk nyelvezetében, stílusában az egyszerűsége törekszik, hogy minden réteg megértse, és a nyelvet tanulók is sikerrel forgathassák. Nem, vagy csak nagyon ritkán használunk idegen szavakat, körülményes és hosszú mondatokat.

A Bonnharder Nachrichtenben bemutatjuk a környezetünkben élő kiváló személyiségeket, a kitüntetetteket, legyen szó helyi vagy országos szintű elismerésről. Például a Perczel-, a Gyalog István-, a Merész Konrád-díj, az Év bonyhádi vállalkozója (bonyhádi díjak), vagy az Ehrennadel in Gold, (a *főszerkesztő, Lohn Zsuzsanna vehette át 2022-ben – a szerk.*) a Pro Cultura Minoritatum Hungariae vagy éppen a Magyar Ezüst Érdemkereszt kitüntetés adományozásáról. Az utóbbi elismerést *dr. Füller Imre* vehette át, aki – többek között – azzal a kérdéssel is foglalkozott, milyen kapcsolatban van az őseink által német területről behozott szarvasmarha a ma ismert bonyhádi tájfajtaival.

Bonyhádnak több testvérvárosa is van, rendszeresek a külföldi cse-rekapcsolatok. Mint azt már említettem, a Bonnharder Nachrichtent a Bonyhádi Német Önkormányzat adja ki, így nem csoda, hogy az önkormányzattal együtt az újság is fontos szerepet tölt be a testvérvárosi kapcsolatok fenntartásában, ápolásában. Nemrégiben wernau küldöttség járt Bonyhádon, ez alkalommal az ottani városháza egyik munkatársa mesélte el, hogy mennyire várják a helyi címzettek az újságot, és hogy az utolsót csak akkor adja tovább, amikor ő maga már elolvasta. Második német testvérvárosunk Hochheim am Main, ahol Bonyhád-Hochheim Baráti Kör is működik. Rendszeresen jelennek meg beszámolók a hochheimi vásárról, ahol magyar termékeket árúsítanak, és már többször járt ott bonyhádi delegáció is. A vásár nyereségéből az iskolákat, óvodákat, illetve újságunkat is támogatják. A jelenlegi elnök, Adam Bösz szülei, valamint a nemrégiben elhunyt egyik alapító tag, Johann Lindauer a Bonyhád közeli Szalkáról származtak. Legfiatalabb testvérvárosunkkal, a bajor Treuchtlingennel az elmúlt nyáron erősítettük meg a testvérvárosi szerződést. Az ünnepélyes aláíráson a hivatalos delegáción kívül a Kränzlein Táncegyesület egy csoportja is részt vett és műsorával hozzájárult az esemény sikeréhez. Természetesen erről is beszámoltunk. A városok iskolái közötti kapcsolat immár harminc éves. A Petőfi Sándor Evangélikus Gimnázium és a Sehnefelder Schule tanulói évente látogatják egymást: szeptemberben a német diákok jönnek Bonyhádra, tavasszal pedig a bonyhádiak látogatják meg treuchtlingeni társaikat.

Újságunknak köszönhetően már több olyan nyugat-európai egyetemista és doktorjelölt is jelentkezett a német önkormányzatnál, akik a kelet-európai németek történetével, mai helyzetével foglalkoznak, és segítséget kértek tudományos kutatásaikhoz. Németországból, Svájcól és legutóbb Belgiumból is jelentkeztek olyan személyek, akiknek szülei Bonyhádról, Hidasról vagy a környékről származnak, és érdeklődtek őseik felől. Még barátság is született a lapnak köszönhetően: Christoph Sauer, svájci evangélikus-református lelkész a világhálót böngészve akadt az újságra és elcsodálkozott, hogy az itt élők mennyi mindent tesznek a német kultúra megtartásáért, a német nyelv és a hagyományok megőrzéséért, továbbadásáért. Három éve személyesen is ellátogatott hozzánk, kapcsolatunk azóta is élő.

A nyomdaköltségek biztosításából Bonyhád városa oroszánrészt vállal, de pályázatok útján és olykor testvérvárosaink támogatásával egészítettük ki, teremtettük elő a megjelenéshez szükséges összegeket. Csak hogy jött 2020! Akkor is pályáztunk és kaptunk állami támogatást, viszont amikor elkészült az első 24 oldalas lapszám, a szokásos éves falinaptárral, a megítélt összeget a járvány miatt visszavonták. A nyomdaköltségek kifizetése érdekében adománygyűjtésbe kezdtünk, olvasóinkhoz fordultunk és természetesen az oldalszámot is csökkentettük. Az adakozásnak köszönhetően 2021-ben már a megszokott módon folytatódhatott a lap megjelenése. Sokan, akik postán is és e-mailben is kapták az újságot, kénytelenek voltak lemondani a nyomtatott kiadványról – s ezt többen önként is megtették.

És jött a jubileumi ünnepség, melyen részt vettek a testvérvárosok küldöttei, a bonyhádi kultúrcsoportok, a lap támogatói és munkatársai. Az eseményről fényképeket mellékelünk a szöveges beszámolóhoz.

Sikeres munkát kívánunk az elkövetkezendő években is!

**Lectori salutem
- Gruß an den Leser**

Mit diesen aralen Worten überreichen wir Ihnen die erste Nummer der neuen Zeitung der Deutschen Minderheitenselbstverwaltung Bonyhád/Bonnhard in der Hoffnung, dass wir damit be- helfen, die von unseren Vorfahren vermachte Muttersprache hegen und pflegen und bewahren zu können. Natürlich müssen wir auf die Pflege einheimischer Mundarten verzichten, da sie – weit und breit gestrahlten Rundfunk- und Fernsehsendungen zufolge – auch in Deutschland immer mehr verblasen.

Historien wollen wir Sie, soweit das bei jährlich drei-er-maliger Erscheinung möglich, in Allem auf dem Laufenden halten, was in unserer Umgebung passierte, was zu erwarten ist, und was wir planen bzw. vorhaben.

So soll dieses Blatt der Demokratie unter uns dienen. Denn als Ihre gewählten Vertreter fühlen wir uns verpflichtet, Sie über Gutes und Schlechtes, Gelungenes und Gelingenem regelmäßig zu informieren.

Über das Leben der deutschen Vereine in Bonnhard, über Deutsch, Sprache und Identitätspflege im Schulwesen. Wir wollen auch über das Leben der Bonharder Kirchengemeinden berichten, denn wir sind mit ihnen, je nach Konfession, in unserer Tradition tiefst verwurzelt.

Wir wären auch sehr dankbar, wenn Sie beim Planen und Berichten, beim Redigieren also, durch Ihre Anrufe oder Schreiben, Kritik und Hinweise beiführen wären. Es möge dieses Blatt ein guter Spiegel (gegebenfalls, wenn's not ist) sogar ein Hohlspiegel sein für das Leben der deutschen Minderheit in Bonyhád.

Einen herzlichen Gruß an den Leser!

Ilona Köhler-Koch
Vorsitzende der Deutschen Selbstverwaltung
der Stadt Bonnhard

**Sehr geehrte Damen und Herren,
liebe Bonharder,**

die nungewählte deutsche Selbstverwaltung der Stadt Bonnhard nimmt die Arbeit mit großer Lust, Freude und großem Ehran auf.

Wir sind sehr stolz darauf, dass sich in Bonnhard ganz ungarisch die meisten in unsern Deutschum bekannt haben, in dem sie um ihre Aufnahme auf die Minderheitenliste baten. Vielen Dank dafür!

Ein besonderes Dankeschön gebührt jenen, die mit ihren Stimmen die Neugründung der Selbstverwaltung ermöglicht haben.

Zu unseren Plänen gehören unter anderem:

- das Mitbestimmen der Jugendlichen in das Leben der deutschen Minderheit
- die traditionellen Ereignisse, wie z.B. den Schwabesball, wieder zu ihrem altbewährten Rang zu verhelfen
- Anschreiben von Stipendien
- Gründung des Preises „Für das Deutschum in Bonnhard“, sowie eines Jugendpreises
- Neubelebung der Kontakte zu den Partnerselbstverwaltungen

Darauf benötigen wir aber auch Ihre Unterstützung.

Falls Sie Ideen, Vorschläge oder Fragen im Bezug auf unsere Tätigkeit haben, wenden Sie sich an:

- Ilona Köhler-Koch
- Vorsitzende
- Eva Glöckner
- Finanzvorsitzende
- Josef Jenai
- Dr. Agnes Kirling
- Daniel Krähling

Mit freundlichen Grüßen:
Deutsche Selbstverwaltung der Stadt Bonnhard

**Liebe Leserinnen
liebe Leser,**

seit Jahrzehnten hatte das U- deutschum in Bonnhard! Völkge- Zeitung. Eine Zeitung, die die Muttersprache anspricht, welche ihrer Altheimat mit sich brachte- Zeitung, die – wenn auch nicht mon- aber doch alle 2-3 Monate Ungarndeutschen mit Informa- über die Ereignisse in unserer Sta- ihrer Umgebung dienen möchte.

Viele lieben im Zusammenha- dem Ungarndeutschum berei- Sturmlocke läuten. Aber in einer- in der sich auch landesweit gesell- meisten auf der Minderheitenliste- trieren lieben, wo in Kindergart- Schule so viele Nationalitätsg- tätig sind, wo drei in den Br- anerkannte, Traditionsplgende E- les wirken, und in einer Stadt, die- zwei Städten im Mutterland f- Sturmslocke läuten zu lassen.

Die Bevölkerung in Bonnh- vielfältig, hier leben Schwaben, U- Schler, Oberungarn und Roma i- nebeneinander.

Diese Zeitung, die Sie liebe Les- und liebe Leser gerade in den H- halten, soll auch ein Beitrag zu- Vielfalt sein.

Schätzen wir sie also, denn jede- ist dann am stärksten, wenn si- Muttersprache benutzt.

Árpád
Balogh

A lap legelső és 15 évvel későbbi címlapja